

**A Bihari-legelő (HUHN20101)
kiemelt jelentőségű természetmegőrzési terület
fenntartási terve**

Debrecen
2017.

Készítette

Hortobágyi Nemzeti Park Igazgatóság

Együttműködő partner

BioAqua Pro Környezetvédelmi Szolgáltató és Tanácsadó Kft.
E-misszió Természet- és Környezetvédelmi Egyesület

Vezető szakmai koordinátor

Olajos Péter

Szakmai koordinátor

Vezető természettudományi szakértő

Vezető agrárgazdálkodási szakértő

Közreműködő szakértők

Dr. Gulyás Gergely
Horváth Dénes
Kun András
Lukács Attila
Polyák László
Dr. Sum Szabolcs
Tóth Pál

© Hortobágyi Nemzeti Park Igazgatóság 2016.

Ez a dokumentáció a szerzői jogról szóló 1999. évi LXXVI. törvény értelmében szerzői jogvédelem alatt áll. A dokumentáció nyilvános, a megfelelő hivatkozások mellett szabadon felhasználható és terjeszthető!

Tartalomjegyzék

1. A terület azonosító adatai.....	5
1.1. Név.....	5
1.2. Azonosító kód.....	5
1.3. Kiterjedés.....	5
1.4. A kijelölés alapjául szolgáló fajok és/vagy élőhelyek.....	5
1.4.1. Jelölő élőhelyek.....	5
1.4.2. Jelölő fajok.....	5
1.5. Érintett települések.....	5
1.6. Egyéb védetség kategóriák.....	5
1.7. Tervezési és egyéb előírások.....	6
1.7.1. Természetvédelmi kezelési terv.....	6
1.7.2. Településrendezési eszközök.....	6
1.7.3. Körzeti erdőtervek és üzemtervek.....	6
1.7.4. Körzeti vadgazdálkodási tervek és üzemtervek.....	6
1.7.5. Halgazdálkodási tervek.....	6
1.7.6. Vízyűjtő-gazdálkodási terv.....	6
1.7.7. Egyéb tervek.....	6
2. Veszélyeztető tényezők.....	7
3. Kezelési feladatok meghatározása.....	9
3.1. Természetvédelmi célkitűzés, a terület rendeltetése.....	9
3.2. Kezelési javaslatok.....	9
3.2.2. Élőhelyrekonstrukció és élőhelyfejlesztés.....	19
3.2.3. Fajvédelmi intézkedések.....	19
3.2.4. Kutatás, monitorozás.....	20
3.3.1. Agrártámogatások.....	22
3.3.2. Pályázatok.....	25
3.3.3. Egyéb.....	25
3.4. A terv egyeztetési folyamatának dokumentációja.....	26
3.4.1. Felhasznált kommunikációs eszközök.....	26
3.4.2. A kommunikáció címzettjei.....	26
3.4.3. Egyeztetés hatósági és területi kezelő szervekkel.....	26

I. Natura 2000 fenntartási terv

1. A terület azonosító adatai

1.1. Név

Tervezési terület neve:	Bihari-legelő kiemelt jelentőségű természetmegőrzési terület (kjTT)
-------------------------	---

1.2. Azonosító kód

Tervezési terület azonosítója:	HUHN20101
--------------------------------	-----------

1.3. Kiterjedés

Tervezési terület kiterjedése:	2644,04 ha
--------------------------------	------------

1.4. A kijelölés alapjául szolgáló fajok és/vagy élőhelyek

1.4.1. Jelölő élőhelyek

- 1530* - Pannon szikes sztyeppék és mocsarak

*: kiemelt jelentőségű jelölő élőhely

1.4.2. Jelölő fajok

- Nagy tűzlepke (*Lycaena dispar*)
- Kisfészkü aszat (*Cirsium brachycephalum*)
- Vöröshasú unka (*Bombina bombina*)
- Nagy szikibagoly (*Gortyna borelii lunata*)

1.5. Érintett települések

Hajdú-Bihar megye: Berettyóújfalu, Mezőpeterd, Váncsod

A tervezési terület által érintett helyrajzi számok listáját az európai közösségi jelentőségű természetvédelmi rendeltetésű területekkel érintett földrészekről szóló 14/2010. (V. 11.) KvVM rendelet (a továbbiakban: KvVM rendelet) tartalmazza. A Natura 2000 területek által érintett helyrajzi számokat és így a Natura 2000 jogi státuszt is a KvVM rendelet rögzíti, térképi megjelenítéssel is. A jogi jelleg a megosztással keletkező utód helyrajzi számokra is kiterjed.

1.6. Egyéb védettségi kategóriák

A tervezési terület 1229,53 ha-on a Bihari-sík Tájvédelmi Körzetet (teljes kiterjedés: 17095 ha) érinti (4/1998. (II.20.) KTM rendelet a Bihari-sík TK létesítéséről)

A tervezési terület 729,477 ha-on a Bihari-legelő Természetvédelmi Területet (teljes kiterjedés: 770,3 ha) érinti (39/2007. (X.18.) KvVM rendelet a Bihari-legelő természetvédelmi terület védettségének fenntartásáról)

A tervezési terület 2352,83 ha-on átfed a Bihar különleges madárvédelmi területtel (HUHN10003).

A tervezési terület az Országos Ökológiai Hálózat magterület (93%), pufferterület (4%) és ökológiai folyosó (3%) övezetével egyaránt átfed.

1.7. Tervezési és egyéb előírások

1.7.1. Természetvédelmi kezelési terv

Bihari-sík Tájvédelmi Körzet természetvédelmi kezelési tervének szakmai anyaga 2003-ban került kidolgozásra, jogszabályban még nem került kihirdetésre.

A Bihari-legelő Természetvédelmi Terület természetvédelmi kezelési tervének szakmai anyaga 2009-ben került kidolgozásra, jogszabályban azonban nem került kihirdetésre.

1.7.2. Településrendezési eszközök

Hajdú-Bihar Megyei Önkormányzat közgyűlésének 13/2010. (IX.17.) önkormányzati rendelete Hajdú-Bihar megye területrendezési tervéről.

Berettyóújfalu Város Önkormányzata Képviselő-testületének 34/2012. (VI.29.) rendelete Berettyóújfalu város helyi építési szabályzatáról és szabályozási tervéről szóló rendelet módosításáról.

Váncsod Község Önkormányzat Képviselő-testületének 13/2005. (VI.30.) rendelete a Helyi Építési Szabályzat módosításáról.

1.7.3. Körzeti erdőtervek és üzemtervek

Körzeti erdőterv: Hajdúhát-Bihari erdőtervezési körzet körzeti erdőterve (érvényes: 2012.01.01 – 2021.12.31.) Ügy száma: 7007/14/2010. Kelt: 2012. december 20.

1.7.4. Körzeti vadgazdálkodási tervek és üzemtervek

I/3. Hajdú-bihari apróvadás körzet vadgazdálkodási terve. Érvényes: 2014-ig. (Országos Vadgazdálkodási Adattár)

Biharkeresztesi Petőfi Vadásztársaság, Biharkeresztes (vadgazdálkodási egység kódszáma: 09-904720-1-4-1) vadgazdálkodási üzemterve. Érvényes: 2017-ig. Kelt: 2006. december 15. Jóváhagyta: Hajdú-Bihar Megyei MGSZH, Földművelésügyi Igazgatóság, Vadászati és Halászati Osztály.

Szentmártoni Földtulajdonosi Vadásztársaság, Berettyóújfalu (vadgazdálkodási egység kódszáma: 09-904810-1-4-1) vadgazdálkodási üzemterve. Érvényes: 2017-ig. Kelt: 2006. december 15. Jóváhagyta: Hajdú-Bihar Megyei MGSZH, Földművelésügyi Igazgatóság, Vadászati és Halászati Osztály.

1.7.5. Halgazdálkodási tervek

Halgazdálkodási terv a területre vonatkozóan nem áll rendelkezésre.

1.7.6. Vízyűjtő-gazdálkodási terv

2-15 Berettyó alegység vízyűjtő-gazdálkodási terve – Közreadta a Tiszántúli Vízügyi Igazgatóság, 2016 áprilisában.

1.7.7. Egyéb tervek

Nagy szikibagoly (*Gortyna borelii lunata*) fajmegőrzési terve. Környezetvédelmi és Vízügyi Minisztérium, Természetvédelmi Hivatal, 2004.

2. Veszélyeztető tényezők

Kód	Veszélyeztető tényező neve	Jelentősége	Érintett terület nagysága (%)	Milyen jelölő élőhelyre vagy fajra és milyen módon gyakorol hatást?
K01.03	kiszáradás	H	>75%	Pannon szikes sztyeppék és mocsarak (1530*): a csatornázás eredményeként a csatornákkal átszőtt élőhelyen a talajvízszint mélyebbre vándorol, mely a kilúgozódás veszélyét, vagyis a talajban oldható sók mélyebbre vándorlását, így közvetetten az élőhely szikes karakterének csökkenését eredményezheti. Ez együtt jár a szikes élőhelyekre jellemző (több esetben specialista) karakterfajok borításának (dominanciájának) csökkenésével és életteret biztosíthat a „nem specialista” zavarástűrő és gyomfajok számára. A fenti folyamat lassan a szikes gyepek degradációját, természetességük csökkenését eredményezheti.
				vöröshasú unka (<i>Bombina bombina</i>): A területen található sűrű csatornahálózat az időszakos kisvizek korai kiszáradását okozhatják, amely potenciálisan csökkentheti a vöröshasú unka szaporodási sikerét.
				nagy tűzlepke (<i>Lycaena dispar</i>): A faj magas fűvű rétekhez kötődik. A kiszáradás gátolja az ilyen élőhelyek keletkezését, alacsonyabb gyepevegetáció alakul ki eltérő mikroklimatikus adottságokkal.
				kisfészkü aszat (<i>Cirsium brachycephalum</i>): A faj számára optimális tenyészidőszakban a száraz periódusok növekedése a területen található állományok csökkenését eredményezheti.
A03.01	intenzív, vagy intenzívebb kaszálás	L	<5%	nagy szikibagoly (<i>Gortyna borelii</i>): Helyenként a szakszerűtlenül (a faj fejlődésmenete szempontjából kedvezőtlen módon vagy nem megfelelő időpontban, továbbá túlzott hatókörrel, illetve gyakorisággal) végrehajtott gépi kaszálások is hátrányosan befolyásolhatják a faj populációinak fenntarthatóságát.
A04.01	intenzív legeltetés	M	>45%	Pannon szikes sztyeppék és mocsarak (1530*): Az intenzív legelés a szikes gyepek degradációját elsősorban a jószágállások környékén eredményezi. A folyamatos és jelentős taposás hatására az összefüggő gyeptakaró felszakadozik, a jószágállások környéki jelentős trágyázás hatására pedig [különösen a jobb termőképességű cickóros gyepekben (F1b)] gyomosodás indulhat meg, ami a gyepek természetességének csökkenéséhez, leromlásához járulhat hozzá.
				nagy szikibagoly (<i>Gortyna borelii</i>): A sziki kocsordos gyepek természetességére és vegetációs struktúrájára rendkívül kedvezőtlen hatású a túllegettetés. A fűfélék elvonása a nőstény egyedek petézési lehetőségeit is számottevően korlátozza.
				nagy tűzlepke (<i>Lycaena dispar</i>): Jelentősen csökkentheti az élőhelyen rendelkezésre álló tápnövények mennyiségét, ami korlátozza a nőstény lepkék petézési lehetőségeit, illetve petézési hajlandóságát, illetőleg lárvastádiumban a hernyók táplálékhoz jutását; leronthatja azt a vegetációs

				struktúrát, amely a lepkék pihenése és területőrző viselkedése szempontjából lényeges élettani feltétel; a nektárforrást képező virágos növények arányának csökkenését idézheti elő, ami szűkítheti a lepkék táplálkozási lehetőségeit.
Kód	Jövőbeli valószínűsíthető veszélyeztető tényező neve	Jelentősége	Érintett terület nagysága (%)	Milyen jelölő élőhelyre vagy fajra és milyen módon gyakorol hatást?
K02.01	fajösszetétel változás, szukcesszió	L	<5%	nagy szikibagoly (<i>Gortyna borelii</i>), nagy tűzlepke (<i>Lycaena dispar</i>): Helyenként az érintett biotópok fokozottabb ütemű cserjésedése jellemző.

3. Kezelési feladatok meghatározása

3.1. Természetvédelmi célkitűzés, a terület rendeltetése

Általános célkitűzések:

A Bihari-legelő kiemelt jelentőségű természetmegőrzési területté nyilvánításakor az élőhelyvédelmi irányelv 4. cikkének (4) bekezdése alapján a terület természetvédelmi célkitűzései meghatározásra kerültek, valamint kiemelésre kerültek egyes jelölő értékek, amelyeket a kezelés során prioritásként kell kezelni. A Natura 2000 területek célkitűzései és prioritásai a területek hivatalos Natura 2000 adatlapjain (SDF) találhatóak.

A természetvédelmi célállapot:

A megjelölt prioritások szerinti célállapot megvalósításakor arra kell törekedni, hogy a terület egyéb természetes, közösségi jelentőségű (de nem jelölő) élőhelyek kiterjedésének, karakterének, egységes táji megjelenésének, természetes biológiai sokféleségének fennmaradása is biztosítható legyen, különös tekintettel az ott előforduló, jelentős értéket képviselő védett fajok igényeire.

A célállapot eléréséhez rendelt célkitűzések:

- A gyepek jelenlegi (helyenként a jelenleginél jobb) állapotának fenntartását célzó legeltetési/kaszálási rendszer kidolgozása, különös tekintettel a megfelelő sziki legelőtársulások rövidfűvű állapotának biztosítására, és a kíméletesebb kaszálási- gyeptarbantartási rendszerek honosítására és fenntartására.
- Amennyiben a legeltetés egyes, inváziós növényfajok állományait nem képes visszaszorítani, gyomirtó kaszálás;
- Kisebb szemétkerakások felszámolása;
- Új vonalas létesítmények fokozott tiltása;
- Bolygatott területek gyomirtó kaszálása, irányított égetése;
- Belvízlevezető csatornák-árkok „wetland” típusú szikes élőhelyeket lecsapoló hatásának megszüntetése, mérséklése, lehetőség szerint.

3.2. Kezelési javaslatok

A Natura 2000 területre vonatkozó természetvédelmi célkitűzések eléréséhez a terület egyes részei eltérő kezelést igényelnek, figyelembe véve az ott előforduló élőhelyeket, fajokat, és az ott jellemző gazdálkodási formákat. A kezelési, fenntartási, és részben az élőhelyrekonstrukciós és fejlesztési javaslatokat ezért a Natura 2000 terület egyes lehatárolt részegységeire, az úgynevezett kezelési egységek (KE) vonatkozóan rendszerezi a fenntartási terv (a kezelési egységek térbeli elhelyezkedését a 3.2.5. melléklet térképei mutatják be). Az egyes kezelési egységekre nem vonatkoztatható élőhelyrekonstrukciós, fajvédelmi, kutatási és monitorozási javaslatokat a 3.2.2. - 3.2.4. fejezetben tárgyalja a fenntartási terv.

3.2.1. Élőhelyek kezelése (Kezelési egységek – KE)

A kezelési javaslatok esetében élesen el kell választani a kötelező jellegű, jogszabályban előírt korlátozásokat, illetve az önkéntes vállalásokat. A 275/2004 (X. 8.) Kormányrendelet 4.§ 5. pontja „(5) A fenntartási terv a Natura 2000 terület kezelésére vonatkozó javaslatokat, valamint ezek megvalósításának lehetséges eszközeit tartalmazza, és jogszabály eltérő

rendelkezése hiányában kötelező földhasználati szabályokat nem állapít meg.”

Az itt megfogalmazott előírás-javaslatok célja, hogy a kezelési egységekben előforduló közösségi jelentőségű értékek, a jelenlegi gazdálkodási gyakorlat és adottságok alapján javaslatot tegyenek a gazdálkodás kívánatos módjára. Ennek érdekében itt megfogalmazásra kerülnek olyan előírás-javaslatok, amelyek alapul szolgálnak a jövőbeli támogatási programok kidolgozásához. A gazdálkodók számára ezek az előírás-javaslatok a jelen terv alapján kötelezettséget nem jelentenek, betartásuk csak támogatási programokon keresztül, önkéntes vállalás formájában válhat csak kötelezővé. A már más jogszabály vagy hatósági eszköz alapján létező előírások esetében azok kötelező jellegét értelemszerűen az azt megalapozó jogszabály, vagy hatósági eszköz támasztja alá, jelen fenntartási terv ezekre az előírásokra csak utalást tesz.

A Bihari-legelő Natura 2000 területen az előforduló élőhelyek, fontosabb fajok és gazdálkodási módok alapján 6 kezelési egység lehatárolása indokolt, amelyek térképi megjelenítését a megalapozó dokumentáció „3. Térképek” fejezet mutatja be. A kezelési egységek lehatárolása a 2016-ban tapasztalt természeti adottságok alapján történt, 1:10.000 alapléptékben. A térképi lehatárolás léptékét figyelembe véve a kezelési egységek határai (különösen nem mesterséges vonalat, pl. szántó, csatorna határ követő egységek esetén) nem szigorúan véve rögzítettek, hanem 10-20 méteres átmeneti sávban értelmezhetők. A kezeléseket, beavatkozásokat gyakorlati tervezésénél emellett figyelembe szükséges venni, hogy a természeti adottságok, élőhelyek spontán változásai miatt a kezelési egységek egymáshoz viszonyított határai megváltozhatnak. A fentiek alapján tehát a kezelési egységek térbeli lehatárolása a fenntartási terv gyakorlati átültetése esetén áttekinthető, iránymutató jellegű információnak tekintendő, aminek pontosítását magán a területen, az adott időszak aktuális állapotának megfelelően kell elvégezni.

KE-1 kezelési egység

(1) Meghatározása: Állattartó telepek, majorok, jószágállások, báladepók. Nagyobb részben legelő művelési ágban lévő területek, kisebb arányban művelés alól kivett területek tartoznak a kezelési egységbe. A legelő állatok fokozott jelenléte miatt jellemző a taposott, tiport talajfelszín és a gyomosodás. Ezek természetvédelmi szempontból alapvetően nem jelentenek problémát ha kis területre korlátozódnak. Nem ide tartoznak viszont az ipari jellegű telephelyek. Összesített kiterjedés: 8,55 ha.

(2) Érintettség vizsgálata:

- A kezelési egység meghatározó élőhelytípusai (Á-NÉR 2011 kódok szerint): telephelyek, roncssterületek és hulladéklerakók (U4), tanyák, családi gazdaságok (U10), jellegtelen száraz-félszáraz gyepek (OC)
- A kezelési egységben csekély kiterjedésben előforduló egyéb élőhelytípusok (Á-NÉR 2011 kódok szerint): -
- Natura 2000 élőhelyek: -

(3) Gazdálkodáshoz köthető általános kezelési javaslatok

A kezelési egység esetében általánosan javasolható a gyommentesítés, az útrézsűk kezelése. A kezelési egységbe tartozó olyan majorok, telephelyek, amelyeknek nagyobb gyepfelszínei is vannak, kaszálással-legeltetéssel kezelendők.

(4) Gazdálkodáshoz köthető, támogatási rendszerbe illeszthető kezelési előírás-javaslatok

a) Kötelező előírások és korlátozások

A gyepek esetén kötelezően betartandó előírásként a Natura 2000 gyepterületek fenntartásának földhasználati szabályairól szóló 269/2007 (X.18.) Korm. rend. előírásait szükséges alapul venni.

Védett természeti területek esetében a kötelezően betartandó előírásoknál a természet védelméről szóló 1996. évi LIII. törvény előírásait is szükséges alapul venni.

b) Önkéntesen vállalható előírások

- Inváziós fás szárúak mechanikus irtása kötelező. (GY26)
- Az inváziós gyomok virágzásban történő kaszálása kötelező. (GY107)
- Kizárólag környezetkímélő besorolású növényvédő szerek alkalmazása engedélyezett. (SZ19)
- Totális gyomirtó szerek használata nem engedélyezhető a területen. (SZ24)

(5) Élőhelyrekonstrukciós és élőhelyfejlesztési javaslatok

A kezelési egység területére vonatkozóan élőhely-rekonstrukciós vagy élőhelyfejlesztési javaslat nem merül fel.

(6) Erdőtelepítésre vonatkozó javaslat

A kezelési egység területén az erdőtelepítés nem javasolható.

(7) Gazdálkodáshoz nem köthető javaslatok

Gazdálkodáshoz nem köthető jellegű kezelési javaslatok a kezelési egységre vonatkozóan nem merülnek fel.

(8) Kezelési javaslatok indoklása

A Natura 2000 terület élőhelyeit és fajait érő káros hatások csökkentése és kizárása fontos feladat. A kezelési egység ilyen jellegű potenciális és aktuális hatásait a javasolt intézkedésekkel csökkenteni lehet.

KE-2 kezelési egység

(1) Meghatározása: Cickórós szikes gyepek; szikes rétek; ürmös és padkás szikesek; zsiókás, kötő kákás és nádas szikes vizű mocsarak; jellegtelen üde és száraz gyepek; löszgyepek és a hozzájuk kapcsolódó kisebb-nagyobb élőhelyfoltok és élőhelyfragmentumok, továbbá pusztai környezetben lévő sekély mocsarak melyeket legeltetéssel és kaszálással javasolt hasznosítani. Ebbe a kezelési egységbe kerültek azok a területek, amelyeket hasznosítását alapvetően rét- és legelőgazdálkodással célszerű megoldani. A kezelési egységbe tartozó különböző természetességi állapotú gyepek, illetve mocsarak túlnyomó részben legelő és rét művelési águ területek, de néhány esetben felhagyott szántón kialakuló élőhelyek. A kezelési egységbe beletartoznak azok a gyepterületen lévő kis területű faállományok is (jellemzően tájidegen fafajok állományai), amelyek legelő művelési ágban lévő területen lévő fásítások. Utóbbi területek a 2009. évi XXXVII. törvény értelmében fásításnak minősülnek, így lehetőség van a legeltetésükre is, emiatt ezek a kis területű faállományok is a KE-2 kezelési

egységbe kerültek. Összesített kiterjedés: 2363,64 ha.

(2) Érintettség vizsgálata

- A kezelési egység meghatározó élőhelytípusai (Á-NÉR 2011 kódok szerint): cickóros puszták, (F1b), szikes rétek (F2), jellegtelen fátlan vizes élőhelyek (OA), jellegtelen üde gyepek (OB), jellegtelen száraz-félszáraz gyepek (OC), padkás szikesek, szikes tavak iszap- és vakszik növényzete (F5), ürmöspuszták (F1a), löszgyepek, kötött talajú sztyeprétek (H5a), zsiókás, kötő kákás és nádas szikes vizű mocsarak (B6), telepek, roncsterületek és hulladéklerakók (U4)
- A kezelési egységben csekély kiterjedésben előforduló egyéb élőhelytípusok (Á-NÉR 2011 kódok szerint): nem zombékoló magassárrétek (B5), nem őshonos fafajok spontán állományai (S6), nem őshonos fajú ültetett facsoportok, erdősávok és fasorok (S7), galagonyás-kökényes-borókás száraz cserjések (P2b), tanyák, családi gazdaságok (U10), szikes tavak (U9Nszik), őshonos fafajú puhafás jellegtelen vagy pionír erdők (RB)
- Natura 2000 élőhelyek: pannon szikes sztyeppék és mocsarak (1530*), síksági pannon löszgyepek (6250*)
- érintett erdőrészek: Berettyóújfalu 265 B, Berettyóújfalu 265 C

(3)Gazdálkodáshoz köthető, támogatási rendszerbe illeszthető kezelési előírás-javaslatok

a) Kötelező előírások és korlátozások

A gyepek esetén kötelezően betartandó előírásként a Natura 2000 gyepterületek fenntartásának földhasználati szabályairól szóló 269/2007 (X.18.) Korm. rend. előírásait szükséges figyelembe venni.

Az Európai Mezőgazdasági Vidékfejlesztési Alapból a Natura 2000 erdőterületeken történő gazdálkodáshoz nyújtandó kompenzációs támogatás részletes szabályairól szóló 41/2012. (IV. 27.) VM rendelet.

Hajdúhát-Bihari erdőtervezési körzet körzeti erdőterve (érvényes: 2012.01.01 – 2021.12.31.)
Ügy száma: 7007/14/2010. Kelt: 2012. december 20.

Védett természeti területek esetében a kötelezően betartandó előírásoknál a természet védelméről szóló 1996. évi LIII. törvény előírásait is szükséges alapul venni.

b) Önkéntesen vállalható előírás-javaslatok

- Legeltetéssel és/vagy kaszálással történő hasznosítás (GY22).
- Felázott talajon mindennemű munkavégzés tilos.(GY14).
- A gyepterületen előforduló őshonos hagyásfák, hagyásfa csoportok (delelő fák), valamint cserjés foltok eltávolítása nem megengedett. (GY33). (Megjegyzés: a nagy szikibagoly (*Gortyna borelii*) tápnövényének, a sziki kocsordnak (*Peucedanum officinale*) az előfordulási helyein viszont a cserjésedést szükséges megakadályozni. Legjelentősebb a Berettyóújfalu 0906/1d helyrajzi számon lévő kocsordállomány, de máshol is előfordul a faj (lásd: 5. térképmelléklet).
- Legeltetési terv készítése és egyeztetése szükséges a működési terület szerinti nemzeti park igazgatósággal. (GY59).
- Legeltethető állatfajok: szarvasmarhafélék(GY67).
- Legeltethető állatfaj: juh (GY68).
- Legeltethető állatfajok: lófélék (ló, szamár) (GY70).
- Évente az időjárási viszonyoknak és a gyepek állapotának megfelelő, természetvédelmi-

ökológiai és a gazdálkodási szempontokat egyaránt figyelembe vevő kaszálási terv készítése és egyeztetése a működési terület szerinti nemzeti park igazgatósággal, valamint az így egyeztetett kaszálási terv végrehajtása (GY79).

- A kaszálás után visszamaradt szénát a kaszálást követő 2 héten belül javasoljuk összegyűjteni és eltávolítani a területről (GY86).
- A gyepterület kaszálása, szárzúzása esetén min. 10 cm-es fűtarló biztosítása (GY92).
- Tisztító kaszálás csak az inváziós gyomnövényekkel fertőzött foltokon lehetséges (GY104).
- Éjszakázó helyek, ideiglenes karámok és jószágállások helyét a működési terület szerinti nemzeti park-igazgatósággal egyeztetni szükséges (GY117).
- Élőhelyrekonstrukció (GY118).
- A terület további hasznosítása nem erdőgazdálkodási tevékenység keretében (E91). [Magyarázat: az érintett erdőrészek esetén (Berettyóújfalu 265 B, 265 C). Ezek jelenleg „faanyagtermelő” erdők, de talajtani adottságoknál fogva erre alkalmatlanok. Lényegében fátlan tisztások.]

(4) Élőhelyrekonstrukciós és élőhelyfejlesztési javaslatok

Javasoljuk megvizsgálni, hogy a kezelési egység területén található csatornahálózat mely elemeinek van szerepe a jogszabályok által meghatározott vízgazdálkodási feladatok ellátásában. Azon csatornák vagy csatornaszakaszok felszámolását vagy részleges felszámolását javasoljuk, amelyek napjainkban már funkció nélküliek. Ezeknek a felszámolása és az eredeti domborzati adottságok visszaállítása a kezelési egység területén több jelölő faj és a pannon szikesek jelölő élőhely természetvédelmi helyzetében is jelentős javulást eredményezne a vízellátottsági viszonyok javulásán keresztül. Továbbá a Berettyóújfalu 265 B és a Berettyóújfalu 265 C erdőrészek esetén javasoljuk a művelési ág megváltoztatását legelő művelési ágra, hiszen ezek a területek talajtani adottságaiknál fogva nem alkalmasak megfelelő záródású faállományok fenntartására. Jelenlegi állapotukban is jórészt fátlanok, rajtuk főként szikespusztai és mocsári élőhelyek találhatóak. A terület adottságait figyelembe véve (nem vagy nehezen kaszálható felszín) a természetvédelmi kezelés legeltetéssel oldható meg.

(5) Erdőtelepítésre vonatkozó javaslat:

A kezelési egység területén az erdőtelepítés nem javasolható.

(6) Gazdálkodáshoz nem köthető javaslatok

Gazdálkodáshoz nem köthető jellegű kezelési, fenntartási javaslatok a kezelési egységre vonatkozóan nem merülnek fel.

(7) Kezelési javaslatok indoklása

A kezelési egység területén található gyeptípusok és mocsarak természetvédelmi kezelése legeltetéssel és a kaszálással oldható meg. A kezelési egység területén megfigyelhető gyepterületeken elsősorban a szarvasmarhával, valamint a juhokkal történő legeltetés fenntartása javasolt. A mocsarak legeltetésére a szarvasmarha alkalmas. A nem megfelelő intenzitással biztosított legeltetésnek kedvezőtlen hatása lehet a gyeperősszétételére, strukturáltságára (túllegeltetés esetén a gyeperősszakadozása, legelőgyomok megjelenése; alullegetetés esetén a gyeperőssfilcesedése következhet be). A kezelési javaslatok elősegítik a

pannon szikes sztyeppék és mocsarak (1530*), illetőleg a síksági pannon löszgyepek (6250*) közösségi jelentőségű élőhelyek állományainak hosszú távú fenntartását. A területileg illetékes nemzeti park igazgatósággal egyeztetett legeltetési és kaszálási terv szerinti gazdálkodás a kezelési egység területén a fokozottan védett tűzok (*Otis tarda*) természetvédelmi helyzetének javítását is szolgálja, de alapvetően meghatározza a nagy szikibagoly (*Gortyna borelii*) természetvédelmi helyzetét is. A valós funkció nélküli csatornák és csatornaszakaszok felszámolása a vizes élőhelyekhez kötődő jelölő fajok természetvédelmi helyzetének jelentős javulását eredményezné. Elsősorban a kistűzke (*Cirsium brachycephalum*), a nagy tűzlepke (*Lycaena dispar*) és a vöröshasú unka (*Bombina bombina*) fajok esetében lenne jelentős mértékű előrelépés az élőhelyrekonstrukció megvalósulása.

KE-3 kezelési egység

(1) Meghatározása: Természetesebb erdei élőhelykategóriába be nem sorolható, elsősorban kiritkuló kocsányos tölgy alkotta ültetvény jellegű erdők, ezüstfa (*Elaeagnus angustifolia*), fehér akác (*Robinia pseudo-acacia*), amerikai köris (*Fraxinus pennsylvanica*) és szürke nyár (*Populus canescens*) alkotta állományok, kisebb erdőfoltok. Túlnyomó részben az Országos Erdészeti Adattárban nyilvántartott területek. Összesített kiterjedés: 64,69 ha.

(2) Érintettség vizsgálata

- A kezelési egység meghatározó élőhelytípusai (Á-NÉR 2011 kódok szerint): őshonos fafajú keményfás jellegtelen erdők (RC)
- A kezelési egységben csekély kiterjedésben előforduló egyéb élőhelytípusok (Á-NÉR 2011 kódok szerint): őshonos fafajú facsoportok, fasorok, erdősávok (RA), őshonos fafajú puhafás jellegtelen vagy pionír erdők (RB), akácültetvények (S1), nemesnyárasok (S2), egyéb ültetett tájidegen lombos erdők (S3)
- Natura 2000 élőhelyek: -
- érintett erdőrészek: Berettyóújfalu 263A, 265A, 265NY, 264A, 264B, 299A, 299B, 290A
- védett természeti területet érintő erdőrészek: 263A*, 265A*, 265NY*, 264A, 264B, 290A* („*” jelölés esetén nem teljes területtel érintett erdőrészek)

(3) Gazdálkodáshoz köthető általános kezelési javaslatok

A Natura 2000 terület üzemtervezett erdőállományát elsősorban a kocsányos tölgy (*Quercus robur*) határozza meg. Az erdőtervben jelenleg szereplő célállományokat alapvetően megfelelőnek tartjuk. Két erdőrészlet esetében (Berettyóújfalu 265B, 265C) azonban az erdőművelés alóli kivonást tartjuk célszerűnek, véleményünk szerint ezek a területek erdő nevelésére alkalmatlanok. Jelenleg faanyagtermelő elsődleges rendeltetésűek. Ez a két terület a KE-2 kezelési egységbe került, mivel további hasznosításukat legeltetéssel látjuk megvalósíthatónak.

(4) Gazdálkodáshoz köthető, támogatási rendszerbe illeszthető kezelési előírás-javaslatok

a) Kötelező előírások és korlátozások

Az Európai Mezőgazdasági Vidékfejlesztési Alapból a Natura 2000 erdőterületeken történő gazdálkodáshoz nyújtandó kompenzációs támogatás részletes szabályairól szóló 41/2012. (IV. 27.) VM rendelet.

Hajdúhát-Bihari erdőtervezési körzet körzeti erdőterve (érvényes: 2012.01.01 – 2021.12.31.)
Ügy száma: 7007/14/2010. Kelt: 2012. december 20.

A védett természeti területen fekvő erdők esetében a kötelezően betartandó előírások mellett a

természet védelméről szóló 1996. évi LIII. törvény előírásait is szükséges alapul venni.

b) Önkéntesen vállalható előírások

- A tisztások fátlan állapotban tartása, tisztásként való további nyilvántartása. (E12).
- Az erdőszegélyekben található intenzíven terjedő lágy- és fásszárúak továbbterjedésének mechanikus módszerekkel (pl. kézi cserjeirtás, száruzás) történő megakadályozása (E83).

(5) Élőhelyrekonstrukciós és élőhelyfejlesztési javaslatok

A kezelési egység területére vonatkozóan élőhelyrekonstrukciós vagy élőhelyfejlesztési javaslat nem merül fel.

(6) Erdőtelepítésre vonatkozó javaslat

A kezelési egység területén az erdőtelepítés nem javasolható.

(7) Gazdálkodáshoz nem köthető javaslat

Gazdálkodáshoz nem köthető jellegű kezelési, fenntartási javaslatok a kezelési egységre vonatkozóan nem merülnek fel.

(8) Kezelési javaslatok indoklása

A jelenleg faállománnyal borított terület részben tájidegen fajokból áll. A tájidegen fajok lecserélése hazai fafajokra általános természetvédelmi célkitűzés. Az érvényben lévő erdőtervek már hazai (és tájhonos) fafajokból álló célállományokat írnak elő. A hazai fafajok madárvédelmi szempontból teljes mértékben betöltik azt a szerepet, amit jelenleg korlátozott mértékben tájidegen fafajok töltenek be (fészkelőhely).

KE-4 kezelési egység

(1) Meghatározása: Nagyüzemi szántóterületek. Egyéves szántóföldi kultúrák és lucernások. A kezelési egységhez tartozó területek elsősorban szántó, másodsorban rét/legelő, illetőleg kivett (út, csatorna) művelési ágú területek, mely utóbbiak elszántások révén jöttek létre. Összesített kiterjedés: 157,97 ha.

(2) Érintettség vizsgálata

- A kezelési egység meghatározó élőhelytípusai (Á-NÉR 2011 kódok szerint): egyéves, intenzív szántóföldi kultúrák (T1), évelő, intenzív szántóföldi kultúrák (T2)
- A kezelési egységben csekély kiterjedésben előforduló egyéb élőhelytípusok (Á-NÉR 2011 kódok szerint): fiatal parlag és ugar (T10)
- Natura 2000 élőhelyek: -

(3) Gazdálkodáshoz köthető, támogatási rendszerbe illeszthető kezelési előírás-javaslatok

a) Kötelező előírások és korlátozások

A Natura 2000 területekre vonatkozó kezelési jellegű kötelező előírások és korlátozások a fenntartási terv elfogadásának időpontjában a kezelési egység élőhelytípusaira nincsenek.

Védett természeti területek esetében a kötelezően betartandó előírásoknál a természet védelméről szóló 1996. évi LIII. törvény előírásait is szükséges alapul venni.

b) Önkéntesen vállalható előírások

- Fokozottan védett, földön fészkelő madárfaj fészkének, fiókáinak megtalálása esetén a betakarítást, illetve kaszálást azonnal abba kell hagyni, és haladéktalanul értesíteni kell a működési terület szerinti nemzeti park igazgatóságot. A gazdálkodó értesítésétől számított 3 munkanapon belül az igazgatóság köteles a gazdálkodót a kaszálásra, illetve betakarításra vonatkozó feltételekről tájékoztatni. Amennyiben a megadott határidőn belül nem érkezik válasz, akkor a megkezdett munkavégzés a többi előírás figyelembevételével folytatható (SZ07). (Magyarázat: a javasolt előírás a tűzok (*Otis tarda*) védelme érdekében került az önkéntesen vállalható gazdálkodási jellegű javaslatokhoz.
- Napnyugtától napkelteig gépi munkavégzés tilos (SZ01).
- Rovarölő szerek nem alkalmazhatók (SZ25).
- Vegyszeres gyomirtás nem megengedett (SZ26).
- Tápanyag-utánpótlást csak szerves trágyával lehet végezni (SZ37).
- Szántó füves élőhelyé alakítása, lucerna kultúrát követő spontán gyeperedéssel (SZ55). (Magyarázat: lásd az „élőhelyrekonstrukció és élőhelyfejlesztés” bekezdésben és a 3.2.2. fejezetben)

(5) Élőhelyrekonstrukciós és élőhelyfejlesztési javaslatok

Javasoljuk az elszántott rét vagy legelő művelési ágú területeken az eredeti művelési ág helyreállítását, továbbá a szántó művelési ágú területek gyeperesítését is. Megjegyezzük, hogy az elszántások kiterjedt területeket érintenek a következő helyrajzi számokon (kisebb mértékben máshol is). Berettyóújfalu 0888/6, 0888/8, 0877/3a, 0877/4a, 0877/5c, 0890/1d, Váncsod 060/1a, 056/37c, 058/3a. Amíg a visszagyepesedés nem történik meg, szükséges a szántóterületekre írt javaslatok betartása.

(6) Erdőtelepítésre vonatkozó javaslat

A kezelési egység területén az erdőtelepítés nem javasolható.

(7) Gazdálkodáshoz nem köthető javaslat

Gazdálkodáshoz nem köthető jellegű kezelési javaslatok a kezelési egységre vonatkozóan nem merülnek fel.

(8) Kezelési javaslatok indoklása

A szántók füves élőhelyé alakítását azért tartjuk indokoltnak, mert azok a gyepterületekhez kapcsolódva, vagy azok közé ékelve vannak jelen. Potenciális vegetációjuk a pannon szikes sztyeppék és mocsarak (1530*) vagy a síksági pannon löszgyepek (6250*) közösségi jelentőségű élőhelyek. A lucernavetést követő spontán gyeperedéssel az érintett közösségi jelentőségű élőhelyek kiterjedésének növekedése lenne elérhető. A szántóföldi műveléshez kötődő zavaró hatások (gépi munkavégzés idejére vonatkozó előírás, rovarölő szerek és vegyszeres gyomirtók használatának mellőzése, fokozottan védett madár fészkének, fiókáinak megtalálása esetére vonatkozó előírás, stb.) mérséklése a tűzok (*Otis tarda*) potenciális fészkelőhelyének védelme és a jelenlegi természetvédelmi helyzetének javítása érdekében

került megfogalmazásra.

KE-5 kezelési egység

(1) Meghatározása: Széles csatorna, szegélyén másodlagos, de viszonylag fajgazdag mocsári növényzet. Külön kezelési egységbe történő leválasztásának indoka a viszonylag tartós vízborítás és az ebből következő korlátozott hasznosítási lehetőség (nem, vagy csak részben legeltethető). Összesített kiterjedés: 5,50 ha.

(2) Érintettség vizsgálata

- A kezelési egység meghatározó élőhelytípusai (Á-NÉR 2011 kódok szerint): állóvizek (U9), jellegtelen fátlan vizes élőhelyek (OA).
- Natura 2000 élőhelyek: -

(3) Gazdálkodáshoz köthető kezelési javaslatok

a) Kötelező előírások és korlátozások

Védett természeti területek esetében a kötelezően betartandó előírásoknál a természet védelméről szóló 1996. évi LIII. törvény előírásait is szükséges alapul venni.

A gyepek esetén kötelezően betartandó előírásként a Natura 2000 gyepterületek fenntartásának földhasználati szabályairól szóló 269/2007 (X.18.) Korm. rend. Előírásait szükséges figyelembe venni.

b) Önkéntesen vállalható előírások

- Legeltetéssel és/vagy kaszálással történő hasznosítás (GY22).
- Legeltetési terv készítése és egyeztetése szükséges a működési terület szerinti nemzeti park igazgatósággal (GY59).

(5) Élőhelyrekonstrukciós és élőhelyfejlesztési javaslatok

A kezelési egység területére vonatkozóan élőhelyrekonstrukciós vagy élőhelyfejlesztési javaslat nem merül fel.

(6) Erdőtelepítésre vonatkozó javaslat

A kezelési egység területén az erdőtelepítés nem javasolható.

(7) Gazdálkodáshoz nem köthető javaslat

Gazdálkodáshoz nem köthető jellegű kezelési javaslatok a kezelési egységre vonatkozóan nem merülnek fel.

(8) Kezelési javaslatok indoklása

Természetvédelmi kezelése alapvetően legeltetéssel biztosítható, ezáltal megakadályozható, hogy az élőhelykomplex zárt nádassá alakuljon. Az évről-évre (rendszeresen) végzett legeltetés a közel állandó vízborítás miatt nem lehetséges szarvasmarhával (esetleg bivallyal), azonban a csapadékhiányos években az élőhelykomplex részben vagy egészben legeltethető, ez azonban elég is ahhoz, hogy az alapvető természetvédelmi célkitűzés – a teljes

benádasodás elkerülése – megvalósítható legyen. A vöröshasú unka (*Bombina bombina*) és a nagy tűzlepke (*Lycaena dispar*) jelölő fajok természetvédelmi helyzetének stabilizálását, illetve javítását is szolgálják a kezelési egység előírás javaslatai.

KE-6 kezelési egység

(1) Meghatározása: aszfaltozott utak és vasúti töltés, törmeléklerakónak használt depóhelyek (részben gyepterületen) és földgázhálózathoz tartozó létesítmény. A Natura 2000 terület többi élőhelyétől elsősorban azért nagy mértékben elütő „élőhelyek”, mert hasznosításuk semmiféle közvetlen kapcsolatba nem hozható a terület természeti adottságaival, a területen folyó gazdálkodási módokkal. A kezelési egység kiterjedése 43,70 ha.

(2) Érintettség vizsgálata:

- A kezelési egység meghatározó élőhelytípusai (Á-NÉR 2011 kódok szerint): telephelyek, roncsterületek és hulladéklerakók (U4), út és vasúthálózat (U11), jellegtelen száraz-félszáraz gyepek (OC)
- A kezelési egységben csekély kiterjedésben előforduló egyéb élőhelytípusok (Á-NÉR 2011 kódok szerint): jellegtelen üde gyepek (OB), galagonyás-kökényes-borókás száraz cserjések (P2b)
- Natura 2000 élőhelyek: -

(3) Gazdálkodáshoz kötődő kezelési javaslatok

Művelésből kivett területek alkotják az ide tartozó területek „magját” de sok esetben a szomszédos legelő művelési ágban lévő területekre is kiterjed a tevékenység (gépállomás, törmeléklerakó). Fontos lenne, hogy a természetvédelmi kezeléshez nem tartozó, sok esetben a természetvédelmi célokkal ellentétes tevékenységek „maradjanak” a helyrajzi számokon belül.

a) Kötelező előírások és korlátozások

A gyepek (több éves parlagok) esetén kötelezően betartandó előírásként a Natura 2000 gyepterületek fenntartásának földhasználati szabályairól szóló 269/2007 (X.18.) Korm. rend. előírásait szükséges alapul venni.

Védett természeti területek esetében a kötelezően betartandó előírásoknál a természet védelméről szóló 1996. évi LIII. törvény előírásait is szükséges alapul venni.

b) Önkéntesen vállalható előírások

- Kizárólag környezetkímélő besorolású növényvédő szerek alkalmazása engedélyezett (SZ19).
- Az inváziós gyomok virágzásban történő kaszálása kötelező (GY107).

(4) Élőhelyrekonstrukciós és élőhelyfejlesztési javaslatok

Javasoljuk, a természetvédelmi kezeléshez nem tartozó, sok esetben a természetvédelmi célokkal ellentétes tevékenységek (gépállomás, törmeléklerakó) megszüntetését a legelő művelési ágban lévő területeknél. Itt az „eredeti” állapot helyreállítása is szükséges.

(5) Erdőtelepítésre vonatkozó javaslat

A kezelési egység területén az erdőtelepítés nem javasolható.

(6) Gazdálkodáshoz nem köthető javaslatok

Gazdálkodáshoz nem köthető jellegű kezelési javaslatok a kezelési egységre vonatkozóan nem merülnek fel.

(7) Kezelési javaslatok indoklása

A Natura 2000 terület élőhelyeit és fajait érő káros hatások csökkentése és kizárása fontos feladat. A kezelési egység ilyen jellegű potenciális és aktuális hatásait a javasolt intézkedéssel lehet csökkenteni. Az élőhelyrekonstrukciós javaslatok megvalósulása esetén a pannon szikes sztyeppék és mocsarak (1530*) és a síksági pannon löszgyepek (6250*) közösségi jelentőségű élőhelyek kiterjedése növekedne.

3.2.2. Élőhelyrekonstrukció és élőhelyfejlesztés

Az élőhelyrekonstrukciós és élőhelyfejlesztési javaslatokat a dokumentáció 3.2.1. fejezetben, az kezelési egységekre vonatkozó kezelési javaslatokkal egységes szerkezetben tárgyalja. Az élőhelyrekonstrukciós javaslatok összefoglalóan a következők:

KE-2 esetében javasoljuk megvizsgálni, hogy a kezelési egység területén található csatornahálózat mely elemeinek van szerepe a jogszabályok által meghatározott vízgazdálkodási feladatok ellátásában. Azon csatornák vagy csatornaszakaszok felszámolását vagy részleges felszámolását javasoljuk, amelyek napjainkban már funkció nélküliek. Ezeknek a felszámolása, az eredeti domborzati adottságok visszaállítása a kezelési egység területén több jelölő faj és a pannon szikesek jelölő élőhely természetvédelmi helyzetében is jelentős javulást eredményezne a vízellátottsági viszonyok javulásán keresztül. Továbbá a Berettyóújfalu 265 B és a Berettyóújfalu 265 C erdőrészek esetén javasoljuk a művelési ág megváltoztatását legelő művelési ágra, hiszen ezek a területek talajtani adottságaiknál fogva nem alkalmasak megfelelő záródású faállományok fenntartására. Jelenlegi állapotukban is jórészt fátlanok, rajtuk főként szikespusztai és mocsári élőhelyek találhatók. A terület adottságait figyelembe véve (nem vagy nehezen kaszálható felszín) a természetvédelmi kezelés legeltetéssel oldható meg.

KE-4 kezelési egység esetében javasoljuk az elszántott rét vagy legelő művelési ágú területeken az eredeti művelési ág helyreállítását, mellyel a szomszédos, sokszor közösségi jelentőségű élőhelyek (1530*, 6250*) kiterjedése növekedhetne, illetőleg javasoljuk a szántó művelési ágú területek gyepesítését is szintén az előbb említett közösségi jelentőségű élőhelyek kiterjedésének növelése érdekében.

KE-6-nál megfogalmazott élőhelyrekonstrukciós javaslat a jelölő pannon szikes sztyeppék és mocsarak (1530*) élőhelyek természetvédelmi helyzetének javítását célozza.

3.2.3. Fajvédelmi intézkedések

A tervezési terület jelölő fajainak védelme alapvetően az élőhelyek megfelelő kezelésén keresztül biztosítható a 3.2.1. fejezetben részletezett élőhelykezelési javaslatok alapján. Specifikus fajvédelmi intézkedések nem indokoltak.

Itt egy rövid felsorolást adunk a kezelési egységek által érintett jelölő fajokról.

KE-2: vöröshasú unka (*Bombina bombina*), kiséfészű aszat (*Cirsium brachycephalum*), nagy tűzlepke (*Lycaena dispar*), nagy szikibagoly (*Gortyna borelii*)

KE-5: vöröshasú unka (*Bombina bombina*), nagy tűzlepke (*Lycaena dispar*), kiséfészű aszat (*Cirsium brachycephalum*)

3.2.4. Kutatás, monitorozás

A Nemzeti Biodiverzitás-monitorozó Rendszer (NBmR) keretében a területen monitorozás nem zajlik.

A tervezés alapját jelentő 1:10.000 léptékű élőhelyterképezés, illetve a jelölő fajokra vonatkozó botanikai és zoológiai felmérés 2016-ban készült el a teljes területre nézve. A további kutatás és monitorozás tekintetében a 2016-os felmérés eredményeit célszerű alapállapotnak tekinteni.

A jövőben szükséges a területen a kijelölés alapjául szolgáló közösségi jelentőségű élőhelyek kiterjedésének és természetességének, valamint a jelölő fajok állományának nyomon követése.

A jelölő élőhelyek monitorozására javasolható 10 évente az NBmR protokoll szerinti élőhelyterképezés elvégzése. Az élőhelyek ennél ritkábban végzett monitorozása vélhetőleg nem ad megfelelő lehetőséget az esetlegesen beinduló negatív folyamatok megváltoztatását célzó idejében történő beavatkozásra. Javasolt a jelölő élőhelyek (1530* - Pannon szikes sztyeppék és mocsarak) állományainak változását is egy-egy mintavételi helyen monitorozni, erre alkalmas módszer a közösségi jelentőségű gyepekre vonatkozó módszertan.

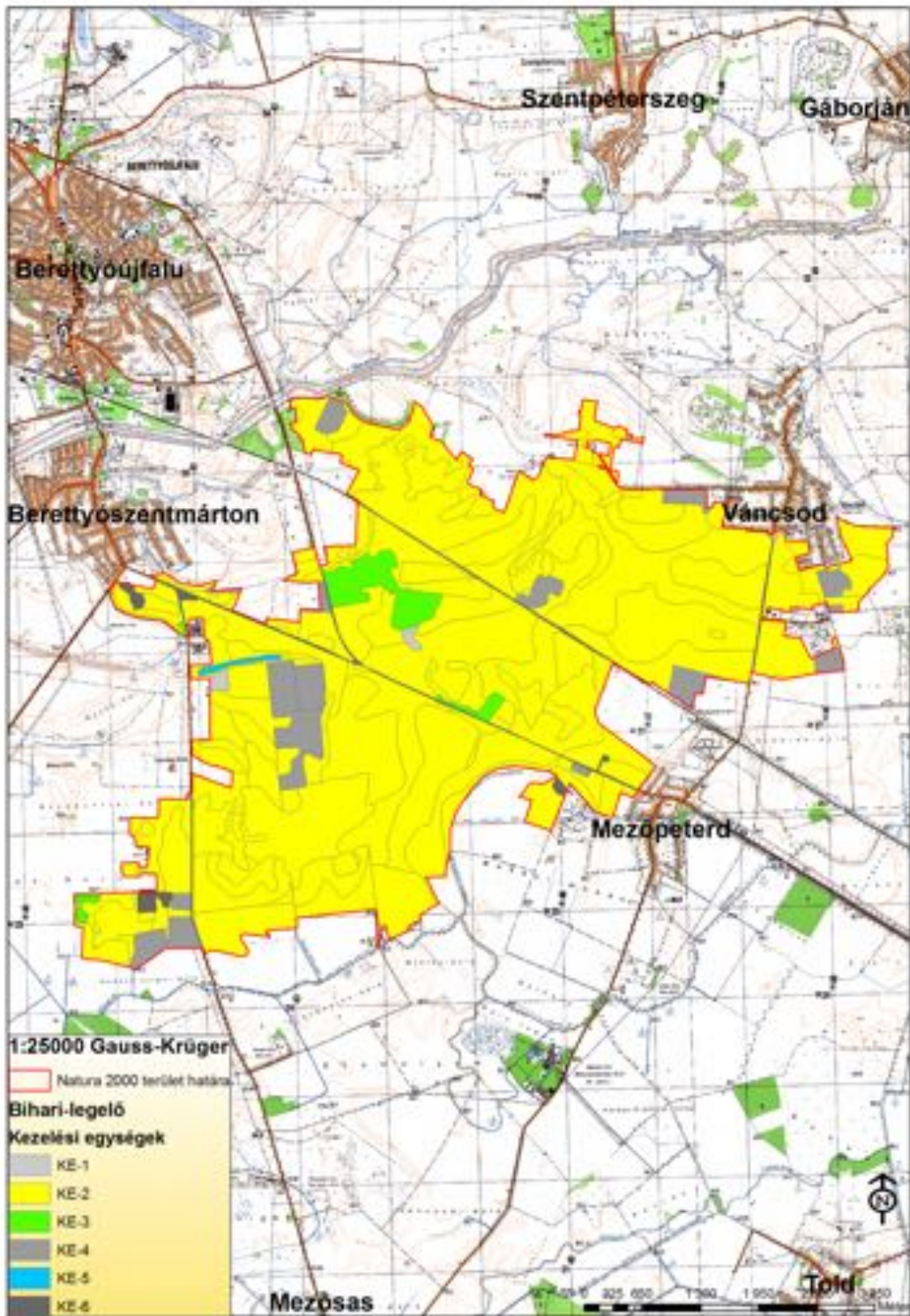
A jelölő kislepkeszű aszat (*Cirsium brachycephalum*) állományának felmérését teljes bejárással és az egyedek bemérésével szükséges végezni 10 évente.

A jelölő vöröshasú unka (*Bombina bombina*) monitorozása NbmR protokoll szerint végezhető, 10 évente.

Ugyancsak NbmR protokoll szerint végezhető a jelölő lepkefajok (nagy tűzlepke (*Lycaena dispar*), nagy szikibagoly (*Gortyna borelii*)) állományainak monitorozása, 10 évente.

3.2.5. Mellékletek

A gazdálkodáshoz és egyéb területhasználathoz köthető kezelési egységek megjelenítése.

A tervezési terület kezelési egységei. 2017.03.17.

1.1. A kezelési javaslatok megvalósításának lehetséges eszközei a jogi háttér és a tulajdonviszonyok függvényében

A tervezési terület egésze a Bihari-legelő (HUHN20101) kiemelt jelentőségű természetmegőrzési területbe tartozik, továbbá 12.2352,83 ha-on a Bihar Különleges madárvédelmi terület része, tehát a tervezési területre alapvetően a 275/2004 (X.8.)

Kormányrendelet az irányadó.

A tervezési terület 1229,53 ha-on átfed az országos jelentőségű Bihari-sík Tájvédelmi Körzettel, mely területrésze a 4/1998. (II.20.) számú KTM rendeletben foglaltak határoznak meg további szabályokat.

A tervezési terület további 729,48 ha-on a Bihari-legelő Természetvédelmi Terület része, melyre vonatkozóan a 39/2007. (X.18.) KvVM rendelet a Bihari-legelő természetvédelmi terület védettségének fenntartásáról számít irányadónak.

Ezen túl a terület részben az országos ökológiai hálózat magterület (87%), részben pedig a pufferterület (13%) övezetének része (ld. 1.6. fejezet).

A tervezési területen található szántók jelentős része a Hortobágyi Nemzeti Park Igazgatóság kezelésében, kisebb részben magán tulajdonban van. A Natura 2000 területen található gyepekről általánosságban elmondható, hogy azokon legeltetés, illetve kaszálás folyik. A gyepek java része állami tulajdonban van, akárcsak a kivett területek, csatornák, utak, néhány mocsár és vízfelület is nagyrészt.

A Natura 2000 területen található erdőterületek főként magántulajdonban, kisebb részben állami tulajdonban vannak.

A kezelési javaslatok megvalósítása esetén a fentebb összefoglalt körülményeket kell figyelembe venni.

3.3.1. Agrártámogatások

3.3.1.1. Jelenleg működő agrártámogatási rendszerek

A jelenleg hatályos Mezőgazdasági Parcella Azonosító Rendszer alapján a Bihari-legelő kiemelt jelentőségű természet-megőrzési terület Berettyóújfalu, Mezőpeterd és Váncsod közigazgatási területeket érintve több fizikai blokkban található.

A fizikai blokkban gazdálkodó mezőgazdasági termelők számára az alábbi agrártámogatási források érhetőek el:

MEPAR Blokkazonosító	Teljes terület (ha)	Támogatható terület (ha)	KAT
LC32H-Q-11	806,69	776,30	0
L75FH-3-11*	6,40	0,00	0
L032P-K-11	489,22	415,68	KAT20
L06NP-9-11*	2,38	0,00	0
L07VP-J-11*	45,02	43,25	KAT20
L0W2L-9-11*	17,43	12,96	0
L11VP-C-11	37,97	37,97	KAT20
L15FP-3-11	67,44	67,36	KAT20
L1A8P-2-11*	44,43	40,41	0
L248P-V-11	13,95	12,85	KAT20
L2DNP-K-11	44,04	42,88	KAT20
L2H2P-2-11	72,81	70,60	KAT20
L2UVL-4-11	124,27	122,65	KAT20
L3LNP-T-11	33,66	33,10	0
L3MVL-X-11	58,38	55,90	0
L4P2L-7-11	14,30	13,71	KAT20
L4YFL-W-11	13,10	12,86	0
L948P-4-11	87,60	87,34	KAT20
L9TNP-7-11*	9,22	0,00	0
L9UVP-F-11	72,54	63,45	KAT20
L9W2P-P-11	49,47	48,73	0
LA6NP-M-11	304,09	298,04	KAT20
LA7VP-V-11	61,00	48,58	KAT20

LAMVP-9-11*	51,20	43,88	KAT20
LAQ8P-R-11*	13,18	12,07	KAT20
LARFP-1-11	146,81	140,82	KAT20
LATNP-8-11	3,56	2,51	KAT20
LAW2H-J-11	59,05	58,93	-
LC92H-X-11	8,36	8,16	0
LCEVP-4-11	45,89	45,89	0
LE0NL-E-11*	124,97	112,78	KAT20
LE32H-T-11	3,57	0,00	0
LEA8D-5-11	9,83	8,66	KAT20
LF6ND-F-11*	33,43	29,27	0
LF92L-5-11	5,08	0,00	-
LFA8L-D-11	37,59	37,53	0
LFP2H-F-11*	40,47	39,46	0
LFTNH-6-11	42,77	42,42	0
LFX8H-W-11*	41,34	40,86	0
LFYFH-5-11	10,91	10,70	0
LHMVD-5-11*	8,45	3,22	KAT20
LHMVH-8-11*	7,71	7,38	0
LHP2H-H-11*	5,43	4,88	0
LHQ8H-Q-11*	48,01	45,35	-
LLUVH-K-11	41,71	41,61	0
L01PU-9-11*	30,31	0,00	0
L01VD-1-11*	24,38	0,00	0
L01VP-A-11*	20,31	0,00	0

* Az adott MEPAR-blokknak nem a teljes területe fed át a Natura 2000 terület területével.

Egységes területalapú támogatás (SAPS)

A támogatás mértékéről évente a vidékfejlesztésért felelős miniszter dönt miniszteri rendeletben. A támogatás igénybevételének feltétele, hogy a gazdálkodó maradéktalanul tartsa be az 50/2008.(IV.24.) FVM rendeletben foglaltakat, amely a Helyes Mezőgazdasági és Környezeti állapot feltételrendszereit tartalmazza.

Agrár-környezetgazdálkodási támogatás (AKG)

Középhosszú távú (5 gazdálkodási év) támogatási rendszer, melynek feltételeit a Vidékfejlesztési Miniszter által kiadott miniszteri rendelet szabályoz. Jelen Natura 2000 területen a támogatási rendelet gyep hasznosítási irányú horizontális célprogramjai vehetők igénybe, ugyanis a XXX különleges természet-megőrzési terület nem esik bele Magas Természeti Értékű Területek zónalehatárolásaiba. Szakembereink álláspontja szerint a terület hosszú távú fenntartásához elegendők a horizontális célprogramokban elérhető kiegészítő támogatások. Az elérhető támogatás mértéke az extenzív gyepgazdálkodás célprogramban legeltetéses hasznosítás esetén 77 Eurónak megfelelő forintösszeg, kaszálásos hasznosítás esetén 40 Eurónak megfelelő forintösszeg. Ökológiai gyepgazdálkodás célprogramban legeltetéses hasznosítás esetén 85 Eurónak megfelelő forintösszeg, kaszálásos hasznosítás esetén 48 Eurónak megfelelő forintösszeg érhető el.

Kötelező földhasználati előírások ellenértékéért igényelhető kompenzációs jellegű kifizetések

Tekintettel arra, hogy a 269/2007. (X. 18.) Korm. rendelet alapján földhasználati előírások vannak hatályban a gyepterületekre vonatkozóan, a 128/2007. (X.31.) FVM rendelet alapján a Natura 2000 gyepterületeken történő gazdálkodáshoz területalapú, kompenzációs támogatás vehető igénybe, melynek értéke 38 EUR/ha évente.

Ehhez hasonlóan, a Natura 2000 irányelveket érvényre juttató jogszabályok végrehajtásával érintett, az Országos Erdőállomány Adattárban nyilvántartott erdőrészt területén felmerülő

költségek és jövedelem kiesés ellentételezése céljából a magánkézben lévő, Natura 2000 erdőterületeken történő gazdálkodáshoz kompenzációs támogatás igényelhető, mely az erdő természetességétől, a faállomány korától és összetételétől függően évente 40-230 EUR/ha lehet.

Önkéntesen vállalt előírások nyomán igényelhető mező- és erdőgazdálkodási támogatások

Az agrár-környezetgazdálkodási célprogramok közül az ország egész területén (a támogatható területeken) igénybe vehető *horizontális* szántóföldi, gyepgazdálkodási és ültetvény célprogramok érhetőek el.

Az erdőterületekre vonatkozóan az erdő-környezetvédelmi célprogramok kifizetései vehetők igénybe.

Nem termelő mezőgazdasági beruházások

A 33/2008. (III.27.) FVM rendelet alapján támogatás vehető igénybe olyan földhasználati intézkedésekre, amelyek gazdálkodáshoz közvetlenül nem kapcsolódnak, ugyanakkor a vidéki táj értékeinek, állat- és növényvilágának fennmaradását szolgálják, ez által növelik a Natura 2000 területek közjóléti értékét, illetve hozzájárulnak a környezetgazdálkodási célok teljesítéséhez.

Kedvezőtlen Adottságú Területek támogatása

Ez az intézkedés támogatási lehetőséget biztosít a kedvezőtlen természeti adottságokkal rendelkező területeken gazdálkodók részére az 1257/1999/EK tanácsi rendeletének 19-20. cikkelyei alapján.

A kedvezőtlen adottságú területek (KAT) támogatásának célja a fenti rendelet 19. cikkében, valamint 20. cikkében meghatározott, a gazdálkodás eredményességét kedvezőtlenül befolyásoló gazdasági, társadalmi és természeti tényezők hatásainak részbeni kompenzációja. A KAT támogatás a Natura 2000 támogatással együtt igényelhető.

3.3.1.2. Javasolt agrártámogatási rendszer

Kifejezetten Natura 2000 területekre jelenleg a Natura 2000 gyep- és erdőterületekre vonatkozóan létezik kompenzációs kifizetés. Látható azonban, hogy jelenleg nincsen hatályban szántó és halastó művelési ágú, valamint egyéb természetvédelmi szempontból fontos élőhelyre (láprét, vizes élőhelyek stb.) kidolgozott földhasználati előírás, illetve ez alapján kompenzációs kifizetés. Ebből adódóan ezekre a területekre csupán az egyéb földhasználati korlátozások (nitrát területekre, védett területekre vonatkozó) vannak érvényben, speciális faj és élőhelyvédelmi intézkedések nincsenek.

A Natura 2000 gyepterületekre vonatkozó jelenlegi földhasználati előírások általános értelemben olyan gyephasználatot támogatnak, amely országos léptéket tekintve általában szükségesek a gyep természetességének megőrzéséhez. Ugyanakkor általánosságukból következően nem képesek kezelni olyan helyi és speciális problémákat, amelyek éppen a jelölő értékek miatt fontosak (egyes kivételes esetekben akár ellent is mondhatnak a Natura 2000 célkitűzéseknek). A fenntartási terv egyik szerepe éppen azoknak a lokális kezelési feladatoknak a meghatározása, amelyek támogatási rendszerbe való beépítése a Natura 2000 célkitűzések szempontjából szükséges.

A jelenlegi agrártámogatási rendszer további jelentős korrekcióra szoruló hiányossága, hogy nem ösztönzi a természetvédelmi szempontból fontos gazdálkodói beavatkozásokat a nem hasznosított mezőgazdasági területeken. Egyúttal nem is teszi érdekeltté a gazdálkodót abban, hogy azok a nem hasznosított mezőgazdasági területek, amelyek éppen a hasznosítás hiánya

miatt őriznek értékes közösségi jelentőségű élőhelytípusokat, fajokat - megfelelő (vagy jobb illetve nagyobb) állapotban és kiterjedésben fennmaradjanak.

A Bihari-legelő fenntartási tervének tanulságai alapján az agrártámogatási rendszer módosításával, bővítésével, kiegészítésével kapcsolatban a javaslatok két szintre bontva képzelhetők el:

Kötelező szint: A terület jelenlegi állapotának megőrzése érdekében szükséges tevékenységek, amelyeket minden Natura 2000 földhasználóra kötelező érvényűen szükséges érvénybe léptetni. Ez a kötelező földhasználati szabályok kibővítésével, illetve a meglévő szabályok módosításával/összehangolásával, és a hozzájuk kapcsolódó kompenzációs kifizetések megváltoztatásával léptethető életbe. A Bihari-legelő Natura 2000 terület vonatkozásában ebbe a körbe illeszthető eszközök a következők:

○

Önkéntes szint: A terület természeti állapotának javítását szolgáló eszközök, amelyek az egyes területek, kezelési egységek sajátosságainak megfelelően önkéntes vállalás alapján ösztönzik a területhasználat az élőhelyek állapotának javítására, a közösségi jelentőségű fajok populációinak erősítésére. Ezek az eszközök ilyen értelemben átmenetet mutatnak az élőhelyfejlesztési- élőhelyrekonstrukciós támogatások irányába, de nem jelentenek olyan mértékű beavatkozást, ami kifejezetten nagy beruházási igényűek. A Bihari-legelő Natura 2000 terület vonatkozásában ebbe a körbe illeszthető eszközök a következők:

○

A jelenlegi támogatási rendszer nem teszi érdekeltté a gazdálkodókat a nem hasznosított mezőgazdasági területek megőrzésében, hanem jellemzően azok eltüntetésére ösztönöz.

Mivel ezek a területek nem támogatható területrészek, a támogatható terület maximalizálása érdekében a gazdálkodók gyakran eltüntetik a szegélyvegetációt, cserjéseket, kaszálják az értéktelen szénát adó, vagy vízállásos területeket is, amelyeken korábban nem folytattak intenzív jellegű gyepgazdálkodást. Ez a helyzet úgy javítható, ha agrártámogatás lesz igényelhető a nem művelt területekre, azaz nemcsak a kivett művelési ágú területekre, hanem a művelés alatt álló területek egyes részterületeire is.

A Natura 2000 területek közötti koherencia biztosítása érdekében fontos lenne a természeti területek és az ökológiai hálózatba tartozó területek kedvező állapotának megőrzése a Natura 2000 területeken kívül is.

A fenti problémára megoldás lehet, ha a természetvédelmi szempontból értékes, de gazdaságosan nem művelhető területek is legalább minimális mértékben támogathatóak lennének, ezáltal nem lennének teljesen haszontalanok a tulajdonosok, földhasználók számára.

A támogatási rendszer kialakítása során figyelembe kellene vennie a támogatásra benyújtott terület természetvédelmi értékességét, sajátos ökoszisztéma szolgáltatásait, az ott megtalálható, elkülönülő élőhelyfoltok természetességi értékét és a jó természetességű területeken vagy részterületeken azoknak a fennmaradását segítő gazdálkodást vagy akár a „nem beavatkozást” kellene ösztönözni.

3.3.2. Pályázatok

A tervezési területre a természetvédelmi célkitűzések megvalósításával kapcsolatos pályázat nincs folyamatban, sem tervezési fázisban.

3.3.3. Egyéb

A tervezési területre nincs egyéb javaslat.

3.4. A terv egyeztetési folyamatának dokumentációja

3.4.1. Felhasznált kommunikációs eszközök

- egyeztető fórum megszervezése és lebonyolítása
- önkormányzati közzététel
- a fenntartási terv internetes felületen való megjelenítése
- érintettek levélben vagy e-mailben való megkeresése

3.4.2. A kommunikáció címzettjei

- Natura 2000 területtel érintett gazdálkodók
- Natura 2000 területtel érintett földhasználók, hasznosítók és kezelők
- érintett földrészletek tulajdonosai
- földbérlők
- területi államigazgatási szervek
- települési önkormányzatok
- társadalmi szervezetek
- helyi lakosság

A társadalmi egyeztetés szervezése, lebonyolítása:

A fenntartási tervre vonatkozó véleményeket 2017.05.03-ig várjuk az emisszion2@gmail.com email címre, vagy postai úton a következő címre: E-misszió Egyesület, 4400 Nyíregyháza, Szabolcs u. 6. A fenntartási terv egyeztető fóruma 2017.04.27-én 14:00 órai kezdettel, Berettyóújfalu város Polgármesteri Hivatalának 1. emeleti kistermében (4100 Berettyóújfalu, Dózsa Gy. u. 17-19.) kerül megtartásra. A fenntartási terv jelen tervezete honlapunkról letölthető: <http://www.e-misszio.hu/n2>

3.4.3. Egyeztetés hatósági és területi kezelő szervekkel

A fenntartási tervre vonatkozó véleményeket 2017.05.03-ig várjuk az emisszion2@gmail.com email címre, vagy postai úton a következő címre: E-misszió Egyesület, 4400 Nyíregyháza, Szabolcs u. 6. A fenntartási terv egyeztető fóruma 2017.04.27-én 14:00 órai kezdettel, Berettyóújfalu város Polgármesteri Hivatalának 1. emeleti kistermében (4100 Berettyóújfalu, Dózsa Gy. u. 17-19.) kerül megtartásra. A fenntartási terv jelen tervezete honlapunkról letölthető: <http://www.e-misszio.hu/n2>